

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКА ТА ОСВІТА БЕЗ КОРДОНІВ»

*XXIX Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція*

**«КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ»**

Тези доповідей

Частина 2

15 квітня 2020 р.

Івано-Франківськ

2020

УДК 0.82

ББК 94.3

Концептуальні проблеми сучасної освіти: XXIX Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: тези доповідей, Івано-Франківськ, 15 квітня 2020 р. – Ч. 2. – Дніпро: ГО «НОК», 2020 – 66 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на XXIX міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Концептуальні проблеми сучасної освіти». Для науковців, аспірантів, здобувачів, викладачів та студентів вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ.

Оргкомітет інтернет-конференції не несе відповідальності за матеріали опубліковані в збірнику. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Всі матеріали надані в авторській редакції та виражають персональну позицію учасника конференції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Бібліографічний опис матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції зареєстровано в міжнародній наукометричній базі «*Google Scholar*».

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Bilonizhka I. S. Neologisms that appeared due to the coronavirus disease.	5
Волкова С. Г. Переклад та його особливості в сучасній англійській мові.....	7
Шемет В. Г. Семантика та структура суфіксоїдних дериватів на позначення медичних термінів.....	11

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

Коваль Р. М. Теоретико-правові аспекти застосування позбавлення військового або спеціального звання як додаткового покарання.....	15
--	----

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

Бондарець Д. А., Лех А. В. Розробка тренінгового заняття «Формування мотивації до навчання в учнів 3-х класів».....	18
Токар А. А., Садовий Р. О., Гоговський Е. В. Удосконалення психологічної підготовки курсантів.....	23
Шаповалюк К. В. Значення педагогічного спілкування в освітньому процесі.....	27

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Бегас Л. Д. Характерне значення раннього втручання для дітей із особливими освітніми потребами.....	31
Дімітрова С. Д., Гиря Н. П. Формування креативної складової майбутнього інженера.....	33
Духан Г. М. Соціально-педагогічний супровід студентів з особливими освітніми потребами.....	38

Ільніцька К. С., Кошевніюк Г. С. Використання робототехніки та адитивних технологій для формування технічної компетентності майбутніх учителів фізики.....	43
Narodovska O. M. Bilingualism of education in primary education as a key of achieving a high level of bilingual development in higher education institutions.....	48
Нечипоренко А. Ф. Вивчення основ академічної культури на заняттях з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням».....	53

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Кузнєцова О. О. Реформування місцевого самоврядування як засіб забезпечення спроможності територіальних громад.....	57
--	----

ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ

Трофімук-Кирилова Т. М., Чибирак С. В. Інклюзивні практики у музейному просторі Волині.....	60
--	----

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

NEOLOGISMS THAT APPEARED DUE TO THE CORONAVIRUS DISEASE

Bilonizhka I. S.,

Lecturer of the Department of the English

Language of Humanities Orientation № 3

National Technical University of Ukraine

“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”

Kyiv, Ukraine

At the end of 2019 – the beginning of the year 2020 the world is fighting with the novel threat – coronavirus. WHO announced the pandemic of this disease. The usual rhythm of life in many countries has changed. The restaurants, cafes, theatres, cinemas, shops, schools and universities are closed in many countries. The people are obliged to wear masks in public and be on quarantine. Modern technologies allow us to continue working from home, to order goods and exchange information with each other. The current situation is unique, that is why many neologisms are appearing to name the notions never seen or experienced before. People use new words as hash tags in their social media accounts on the Internet or in an informal, friendly atmosphere. In our work, we would like to study the words, which occurred due to the COVID-19 and the ways they were formed.

One of the most productive ways of word formation is compounding and it is widely used, namely the word “corona” in combination with other words, moreover, there appeared a slang shortening for this lexeme– “rona”, for example as in the sentence: ”Did you hear that Italy is shutdown because of rona?”. The words like “coronapocalypse” (corona + apocalypse) and

“coronageddon” (corona + Armageddon) were coined, some of them even became the parts of the headlines: “Surviving the Coronapocalypse: Finding Mental Health Care”. Informal words with positive meaning also occurred, e.g. “coronacation” (corona + vacation), implying that the schoolchildren and students have more free time due to the cancellation of lessons and distance learning, the word also has another meaning: namely, an opportunity to buy cheaper airplane tickets and have a vacation [1]. Due to the disease, there was even a word created for the generation that doesn’t exist yet: “coronials” (corona + millenials), “quaranteens” (quarantine + teens), “coronababies” (corona+ baby). These words are created with the help of compounding and are used to name the children that will be born soon after the quarantine, as the ones conceived during that period [1].

New names of beverages also appeared. As the pubs are closed, people are communicating online using “Zoom” or “Skype” or any program for video conferencing to organize “virtual happy hour”, where they can talk, eat and drink, like in the real pub with a glass of “quarantine” (quarantine + martini) which is an alcoholic drink, consumed during the coronavirus. There are many other new words with a part “quara-“, for example the word “quaranteam”, which is used to name a group of people that spend the quarantine together or the word “Quarantino(s)” used to denote people who decided to practice social distancing or have to be on self- isolation; the second meaning of the word is: the people who are staying and home and watching Quentin Tarantino`s movies [2].

The prefix “covi-“, which originated from the abbreviation COVID-19, is also often used to create new words. For example, such an informal word as “covidiot” (covi+idiot) appeared. The word is used to denote a person, who violates the restrictions established during the quarantine or the one, who is panicking, selfishly buying and hoarding the things necessary for the others during the pandemic (e.g. masks and hand sanitizers. “Covidivorce” is another

compound that appeared because of the combination of the words “COVID-19” and “divorce”, naming the couples that will end in a divorce after the quarantine period [2].

As a conclusion, we may say that many new informal words that appeared at the beginning of 2020 are conveying mostly humorous meaning, distracting people from all the sad news and quarantine realities, opposed to the formal and widespread words and word combinations such as “flatten the curve”, “self-isolation”, “social distancing”, etc. People’s creativity is mirrored in the language they use and create. Further studies may be conducted on the future of the newly coined words (e.g. whether they will become a part of vocabulary or disappear with time).

References:

1. New Words We Created Because Of Coronavirus. Retrieved from:<https://www.dictionary.com/e/s/new-words-we-created-because-of-coronavirus/#coronacation>.
2. Urban Dictionary : <https://www.urbandictionary.com/>.

ПЕРЕКЛАД ТА ЙОГО ОСОБЛИВОСТІ В СУЧАСНІЙ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Волкова С. Г.,

викладач кафедри англійської мови

гуманітарного спрямування № 3

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Література, як засіб для поширення інформації та досвіду, завжди була і є одним з найдоступнішим та найпоширенішим, незважаючи друкований це примірник чи онлайн версія. На сьогодні одним з найпопулярніших жанрів літератури, не тільки серед молоді, а й у старшого покоління, є фентезі. Саме тому виникає нагальна потреба в перекладі книг, котрі відносяться до даного жанру і їх коректний переклад є складною проблемою, додаючи, що при цьому постає питання перекладу реалій, а саме лексики, котра допомагає нам дізнатись більше про історію, культуру, традиції та звичаї суспільства. Саме вони допомагають нам зрозуміти та відчутти атмосферу твору.

З часом появи книги Дж. Р. Р. Толкіна «Володар кілець», можна стверджувати, що жанр фентезі набув широкого розголосу. На сьогодні відсутнє чітке визначення жанру літератури фентезі. В есе Дж. Р. Р. Толкіна «Про чарівні казки» [3] слово *fantasy* можливо тлумачити двояко, по-перше, як назву літературного жанру, а по-друге, як слово «фантазія». Словник літературних термінів С. Белокурової визначає фентезі як різновид фантастики: твори, що зображають вигадані події, у яких головну роль відіграє ірраціональне, містичне начало і світи, постання й буття яких не можна логічно пояснити [1, с. 283].

Згідно з англійським критиком Шейли Егоф, фентезі – це новітній літературний жанр, метою якого не є уникнення та заперечення реальності, а намагання зробити її більш яскравою [5, с. 134]. Багато літературознавців стверджують, що основними для цього жанру є протистояння добра і зла і, як результат, нагорода за подолання перешкод.

Дуже часто прості читачі плутають поняття фантастики та фентезі, але як тлумачить «Літературознавча енциклопедія»: «Фентезі (англ. *fantasy*: ідея, вигадка) – жанровий різновид фантастики, в якому використовуються ірраціональні мотиви чарівництва, магії, рицарського

епосу, поєднані з реалістичною нарацією, змальовуються віртуальні світи із середньовічними реаліями, нетехнічною психологією» [2].

Відповідно до законів жанру, події в книжках відбуваються у вигаданому світі, і згідно цього, автор створює не тільки власне героїв, а і реальність зі своїми поняттями, назвами місць і навіть власними назвами. Одним з найбільш яскравим та оригінальним автором даного жанра є Дж. К. Роулінг та її вигаданий світ у серії книжок про хлопчика-чаклуна та зараз найбільш популярний серед читачів в усьому світі, тому є дуже багато варіантів перекладу твору різними мовами, як офіційні, так і не офіційні, в мережі інтернет [6]. Специфікою даного виду літератури є присутність великої кількості безеквівалентної лексики, реалій, які вжиті для створення казкової атмосфери для читачів.

Найчастіше так звані марковані слова або реалії відносять до безеквівалентної лексики. У наукових працях термін «реалія» з'явився у сорокових роках минулого століття, він був використаний А. Федоровим у його праці «О художественном переводе» в 1941 році [4].

Оскільки проблема перекладу реалій та їх відповідність оригіналу досліджується багатьма науковцями, можливо зазначити, що існують різні підходи до класифікацій такого явища як реалії, тому розподіл по групам залежить від добірки слів та фразеологічних єдностей, які відбираються та беруться за приклад. Існують також підвиди даного розподілу. Так до предметної ознаки відносяться:

1. Географічні реалії та найменування об'єктів, наприклад, *King's Cross* – Кінгс-крос, *Hogwarts School of Witchcraft and Wizardry* – Гогвортська Школа Чарів і Чаклунства.
2. Етнографічні реалії, а саме побут, наприклад, одяг, житло меблі, транспорт та професії, музика і танці, фольклор, свята та ігри, міфологія і персонажі казок, прізвиська, найменування осіб за місцем проживання та інші. Наприклад: *werewolf* – вовкулака, *Hellow 'eve* – Гелловін.

3. Суспільно-політичні реалії, а саме сюди відносяться адміністративно-територіальний устрій (*Ministry of Magic* – Міністерство Магії; *commissariat* – комісаріат; *land forces* – сухопутні війська), адміністративно-територіальні одиниці (Суррей (англ. *Surrey*) — графство), соціальні явища та рухи (*muggle* – магли, не-чакли, стилиаги, хіпі) а також звання, титули, звернення: *Lord* – лорд, *Professor Albus Dumbledore* – професор Альбус Дамблдор).

Проводячи аналіз ми бачимо, що у більшості випадках методи перекладу незалежно від мови співпадають, це найбільш поширені способи перекладу такі як повне або напівкалькування та транслітерація, яка була використана для перекладу географічних та власних назв істот. Наприклад: «*Pepper Imps*» перекладено як «перчортики» та «перечные постреляки», а також «*Time-Turner*» – «Часоворот» і «Времяворот» російською, «*Great Hall*» – «Велика зала» та «Большой зал», «*Sorting Hat*» – «Сортувальний капелюх» та «Шляпа-распредельница»; «*Chaser*», «ловчиня» або «охотник», «*Dark Mark*» – «Чорна Мітка» або «Смертний Знак» російською. У всіх цих випадках методи перекладу співпадають і є повним калькуванням в обох варіантах перекладу.

Отже, ми можемо зазначити, що вибір способу перекладу реалій, цілком і повністю лежить у відповідальності та площині перекладача, і разом з тим залежить від багатьох факторів, як зовнішніх та внутрішніх.

Література:

1. Белокурова С. П. Словарь литературоведческих терминов / С. П. Белокурова. СПб: Паритет, 2006. – 320 с.
2. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. – К.: Академія, 2007. – (Серія «Енциклопедія ерудита»: ЕЕ). Т. 2: М (МаадайКара) – Я (я-форма) / авт. уклад. Ковалів Ю. І. – 622 с.

3. Толкин Дж. Р. Р. О волшебных сказках / Толкин Дж. Р. Р. // Приключения Тома Бомбадила и другие истории: Пер. с англ. – СПб. : Азбука, 1999. – С. 315-410.
4. Федоров А. В. О художественном переводе / А. В. Федоров. – Ленинград: Гослитиздат, ЛО, 1941. – 260 с.
5. Egoff Sh. Worlds Within: Children's Fantasy from the Middle Ages to Today/ Sh. Egoff – Chicago: ALA, 1988. – P. 134.
6. J. K. Rowling, J. Tiffani, J. Torne Harry Potter and Cursed. / – К: Harry Potter Theatrical Productions Limited, 2016. – 136с.

СЕМАНТИКА ТА СТРУКТУРА СУФІКСОЇДНИХ ДЕРИВАТИВ НА ПОЗНАЧЕННЯ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Шемет В. Г.,

кандидат філологічних наук,

професор кафедри української мови

Національний педагогічний університе

імені М. П. Драгоманова

м. Київ, Україна

Лексична система хоч і повільно, але поповнюється іншомовними одиницями, серед яких особливе місце посідають суфіксоїдні деривати-композиції на позначення медичних термінів. Слова іншомовного походження відіграють важливу роль у творенні термінів різних галузей. «Багатослівне словосполучення навмисно замінюється двоелементним словом, у якому другий елемент виступає у ролі класифікатора» [5, 57].

Деривати на позначення медичних термінів утворені суфіксоїдами **-кардія, -ома, -цефал, -цефалія, -цити, -урія** та ін. Слова з

цими елементами були об'єктом дослідження в роботах Є. А. Карпіловської [1], Н. Ф. Клименко [2, 3], І. М. Кочан [4], Н. Місник [6], З. Таран [8] та інші. Ця група слів являє собою певні мікросистеми, кожна з яких характеризується незамкненим рядом похідних та визначається словотвірними моделями.

Суфіксоїд **-кардія** (< грец. *kardia* – серце) в композитах вказує на захворювання серця. Суфіксоїд вузько вживаний і бере участь у творенні медичних термінів, наприклад, *брадикардія* – сповільнений ритм серцевих скорочень; *тахікардія* – збільшення числа серцевих скорочень до 100-180 за 1 хв.; *декстрокардія* [7].

Словотвірна модель утворена поєднанням латинської основи (декстро-) та грецьких основ (бради-, тахі-) з грецьким компонентом **-кардія**.

Суфіксоїд **-ома** (< грец. *ōma*) бере участь у творенні назв пухлин. Повторюване розрядне значення «різновид пухлин» реалізується у медичних термінах: *атерома* – доброякісне пухлиноподібне утворення, кіста, яка виникає в шкірі або в підшкірній клітковині внаслідок закупорки протоки сальної залози; *базаліома* – епітеліальна пухлина шкіри людини та хребетних тварин; *глаукома*, *гліома*, *гранульома*, *ліпома*, *карцинома*, *меланома*, *папілома*, *тератома*, *хондрома*, *фіброма*, *остеома*, *гібридома*, *фіброаденома* та інші [7].

Деривати утворені за моделлю: «грецька (атеро-, глау-, гліо-, карци-, ліпо-, мелано-, терат-, хандр-) основа + грецька», «латинська (грану-, папіл-, фібро-) + грецька».

Суфіксоїди **-цефал**, **-цефалія** (< грец. *kephalē* – голова) вказують на зв'язок з поняттям «голова» і утворюють композити, у яких подано різні форми голови, наприклад: *брахіцефал* – короткоголовий; *брахіцефалія* – форма голови людини, що характеризується відносно великим поперечним діаметром голови; *макроцефалія* – великоголовість,

великі розміри голови, пов'язані зі збільшенням рідини в деяких частинах головного мозку, що супроводжується уповільненим розумовим розвитком; *доліцефали*, *доліхоцефалія*, *мікроцефал*, *мікроцефалія*, *мезоцефал*, *мезоцефалія* [7].

Деривати утворені за моделлю: «грецька (батро-, брахі-, доліхо-, макро-, мікро-, мезо-) основа + грецька».

Суфіксоїд **-цити** (< грец. *kutos* – клітина) відповідає поняттю «клітини», наприклад: *астроцити* – схожі на зірку клітини допоміжної тканини нервової системи; *лімфоцити* – одна з форм лейкоцитів (білокрівців), *моноцити*, *лейкоцити*, *мієлоцити*, *моноцити* [7].

Деривати утворені за традиційною моделлю: «грецька (астро-, лейко-, мієло-, моно-) основа + грецька», «латинська (лімфо-, фібро-) + грецька».

Суфіксоїд **-урія** (< грец. *uron* – сеча) – складова частина складних слів, яка вказує на зв'язок з поняттям «сеча»: *альбумінурія* – видалення із сечею альбумінів, *глікозурія* – виділення цукру (глюкози) з сечею [7].

Деривати утворені за моделлю: «грецька (глікоз-) основа + грецька», «латинська (альбумін-) + грецька».

Найпоширенішим способом творення проаналізованих дериватів є основоскладання. Основи в композитах зв'язані, утворені шляхом усічення кінцевих елементів основ-етимонів з подальшою адаптацією їх до української мови.

Література:

1. Карпіловська Є. А. Суфіксальна підсистема сучасної української літературної мови : будова та реалізація. Київ : Інститут мовознавства імені О. О. Потебні НАН України, 1999. 297 с.
2. Клименко Н. Ф., Карпіловська Є. А., Кислюк Л. П. Динамічні процеси в сучасному українському лексиконі : монографія. Київ : Видавничий дім

Дмитра Бураго, 2008. 335 с.

3. Клименко Н. Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. Київ : ІЗМН, 1998. 182 с.

4. Кочан І. М. Динаміка і кодифікація термінів з міжнародними компонентами у сучасній українській мові. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені І. Франка, 2004. 519 с.

5. Лотте Д. С. Вопросы заимствования и упорядочения иноязычных терминов и терминологических элементов. Москва : Наука, 1982. 149 с.

6. Місник Н. Формування української медико-клінічної термінології. Київ : «Книга плюс», 2004. 170 с.

7. Словник іншомовних слів : 23 000 слів та термінологічних словосполучень. Київ : Довіра, 2000. 1018 с.

8. Таран З. Місце греко-латинських запозичень в українській медичній термінології. *Українська термінологія і сучасність*. 1997. Вип. IV. С. 93–95.

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО АБО СПЕЦІАЛЬНОГО ЗВАННЯ ЯК ДОДАТКОВОГО ПОКАРАННЯ

Коваль Р. М.,

студент юридичного факультету

Національний університет біоресурсів і

природокористування України

м. Київ, Україна

Спеціальний правовий статус осіб, що мають військове чи інше спеціальне звання зумовлює додаткові обов'язки та відповідальність щодо професійного здійснення покладених на них повноважень. В умовах наявного збройного конфлікту на території України, і, як наслідок, особливої уваги до питань реалізації механізму охоронної функції держави. Зокрема, важливим аспектом постає внутрішня регламентація діяльності правоохоронних органів, збройних сил України та інших безпекових інституцій [1, с. 100].

Варто зазначити, що законодавець передбачив у ст. 54 КК Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу, як додаткового покарання, яке може бути застосоване вироком суду. Актуальним питанням є визначення умов, за яких накладається таке обмеження [2]. Наприклад В. М. Хомич, Р. Г. Устименко підносять важливість можливого застосування даного покарання, лише у випадку, якщо правопорушник, умисно зловживаючи власним військовим званням, рангом, досяг мети злочину, полегшив його вчинення або створила умови щодо приховання його наслідків.

Окрім того, існує і антагоністична позиція Марченко Н. В., що полягає у відсутності будь-якої залежності умисного використання звання задля вчинення злочину [3]. Ця позиція суттєво підкріплюється ідеологічними особливостями. Тобто важливим є безпосередній факт того, що особа, якій присвоєно звання задля професійної охорони прав і свобод людини, запобіганню та протидії злочинності, дискредитує не лише себе, а й інституція, представництво якої особа здійснює [3, с. 392]. Даний аспект суттєво підриває публічну довіру до даного органу, що фрагментарно негативно впливає на формування правової держави загалом.

Тому, ми вважаємо доцільним застосовувати позбавлення спеціального звання чи рангу незалежно від наявності умисного зловживання, задля підвищення відповідальності за вчинення злочину даними особами.

Окрему вагу варто приділити також порядку встановлення умов, що допускають застосування даного додаткового покарання. Зокрема, законодавець визначив процедуру позбавлення звання чи рангу в адміністративному та дисциплінарному порядку [4, с. 127].

Наприклад, військовослужбовці можуть бути позбавлені військового звання (згідно з п. «г» ст. 26 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу»), прокурори – класного чину (відповідно до п. 12 ст. 86 Закону України «Про прокуратуру») не лише шляхом застосування кримінального покарання, але і при застосуванні дисциплінарного стягнення [5, с. 432-433].

Підводячи підсумок, варто наголосити, що питання про доцільність застосування стягнення лише у випадках вчинення тяжкого злочину чи особливої тяжкості є недоцільним, оскільки передбачений порядок і за інших обставин, за вчинення адміністративного чи

дисциплінарного правопорушення, що за своєю сутністю є менш суспільно небезпечними та караними.

Література:

1. В'юник М. Призначення спеціальних видів покарань: постановка проблеми. Вісник Національної академії прокуратури України. 2015. № 1 (39), С. 99–107.
2. Єршоменко І. В. Прокурорський нагляд за додержанням законів при виконанні покарання у виді позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Молодий вчений, Серія юридичні науки. 2015. № 2 (17), С. 220–223.
3. Марченко Н. В. Про практику призначення додаткових видів покарань. Від громадянського суспільства – до правової держави: тези II Міжнар. наук.-практ. конф. Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2007. С. 390–394.
4. Хавронюк М. І. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Вісник Асоціації кримінального права України. 2015 № 2 (5). С. 125-129 URL: http://nauka.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/01/32_Позбавлення.pdf
5. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Юридична енциклопедія: [у 6 т.]. ред. кол. Ю. С. Шемшученко (відп. ред.) [та ін.]. К.: Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2002. 720 с.

ПСИХОЛОГІЧНІ НАУКИ

РОЗРОБКА ТРЕНІНГОВОГО ЗАНЯТТЯ «ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ В УЧНІВ 3-Х КЛАСІВ»

Бондарець Д. А.,

студентка факультету політико-інформаційного менеджменту

Національний університет «Острозька академія»

м. Острог, Україна

Лех А. В.,

студентка факультету політико-інформаційного менеджменту

Національний університет «Острозька академія»

м. Острог, Україна

При розробці тренінгу ми опирались на низку наукових досліджень з теми мотивації до навчання в учнів молодших класів, таких авторів як: Н. Сопнева, О. Леонтєв, Л. Божович, А. Дербеньова, Л. Дзюбко, Л. Гриценко, Д. Ельконін, Г. Костюк та інших [2, с. 607].

Актуальність. Однією із ключових проблем сучасної психології є мотивація, що включає в себе мотивацію навчальної діяльності школярів. Дана проблема досліджується психологами усього світу з метою пошуку способів спонукання до пізнавальної діяльності, яка несе за собою продуктивне навчання, що у свою чергу є надзвичайно важливим, адже зумовлює всю активність особистості [3, с. 368]. Безліч досліджень вказують на зниження рівня мотивації до навчання школярів, що впливає на формування їхнього ставлення до набуття знань загалом. Ще одним важливим фактом, що розкриває важливість мотивації до навчання є те, що мотивація навчання за значимістю є одним із ключових

факторів, який визначає рівень досягнень. Особливо актуальною ця тема є для школярів молодших класів (1-5), які тільки формують своє бачення та ставлення до пізнавальної діяльності [1, с. 147]. Оскільки, навчальна діяльність займає більшу частину розвитку дитини як особистості, важливо знати як правильно мотивувати дитину до навчання.

Цілі, які ми поставили у процесі розробки тренінгу:

- 1) Підвищення рівня усвідомлення учасників тренінгу щодо власної мотивації до навчання.
- 2) Формування позитивного ставлення до навчання.
- 3) Розвиток позитивного мислення щодо набуття знань у школі.

Для досягнення вищезазначених цілей ми поставили перед собою перелік **завдань** при розробці тренінгу:

- 1) Активно підвищити мотивацію до навчання за допомогою розроблених вправ.
- 2) Оцінити проінформованість учасників тренінгу щодо питання важливості навчання, виявити сформовані негативні установки для їхньої подальшої заміни.
- 3) Створити умови для розуміння важливості та необхідності набуття знань.
- 4) Надати можливість усвідомити свої позитивні сторони, що виявляються у процесі навчання.
- 5) Нейтралізувати аспекти, що заважають навчанню або змінити ставлення до них.

Ми вважаємо, що розроблений тренінг буде найбільш актуальним та корисним для дітей молодшого шкільного віку, а саме учнів, що навчаються у 3 класах, оскільки у цей період починається формування власного бачення та ставлення до пізнавальної діяльності, але вже є сформовані деякі негативні погляди на певні сфери навчання. Оскільки, навчальна діяльність займає більшу частину розвитку дитини як

особистості, важливо знати як правильно мотивувати таких учнів до навчання. Отже, ми сформували тренінгову групу із осіб молодшого шкільного віку (3 клас) із низьким рівнем мотивації до навчання, у кількості 24 особи.

Тренінг був розділений на декілька етапів, кожен з них відкриває специфіку спрямованості роботи. Перший етап спрямований на усвідомлення дітьми власного ставлення до школи та навчання. Другий етап був спрямований на усвідомлення своїх позитивних сторін, що виявляються у процесі навчання. Третій етап був спрямований на усвідомлення позитивів, які можна отримати у процесі навчання. Варто зазначити, що у кожному етапі незалежно від спрямованості, було включено вправи на формування позитивного ставлення до навчання.

Тривалість першого етапу тренінгу – 96 хв.

Тривалість другого етапу – 67 хв.

Тривалість третього етапу – 74 хв.

Загальна тривалість тренінгу – 237 хв (5 аудиторних годин)

Кожне тренінгове заняття включало в себе:

- привітання;
- вправу лідокол;
- вправи на формування позитивного ставлення до навчання;
- обговорення кожної вправи учасниками тренінгу (рефлексія);
- рефлексію (як завершальний етап після кожного тренінгового заняття).

Вправи першого етапу тренінгу були спрямовані на усвідомлення дітьми власного ставлення до школи та навчання, **приклад таких вправ:**

Вправа «Закінчи речення»

Мета: усвідомлення дітьми власного ставлення до школи та навчання, виявлення мотивації до навчання школярів.

Час: 10 хвилин.

Необхідні матеріали: бланк з незакінченими реченнями.

Інструкція: «Ми будемо зачитувати речення, які потрібно закінчити. Кожен учасник, за бажанням, може продовжити речення яке буде зачитано. Відповідайте щиро, правильної відповіді не існує».

Речення, що потрібно закінчити: «в школі мені...», «коли я прийшов в школу, у мене...», «я вчуся, тому що...».

Обговорення: згадайте свої відповіді, спробуйте зрозуміти чому ви закінчили речення самк так. Чому вам подобається в школі? Чому не подобається? Чому ви хочете вчитися? Що впливає найбільше на ваше навчання? Чи впливають на навчання батьки?

Приклад вправ другого етапу, що був спрямований на усвідомлення своїх позитивних сторін, що виявляються у процесі навчання:

Вправа «Похвала»

Мета: усвідомлення своїх хороших сторін, розвиток позитивного мислення, формування мотивації до навчання.

Час: 10 хвилин.

Необхідні матеріали: кольоровий папір, олівці, ножиці

Інструкція: «Перед вами лежать кольоровий папір, олівці, ножиці, вам потрібно обвести та вирізати свою руку, на кожному пальчику руки написати свою одну позитивну рису, всередині руки запишіть слова, які вам говорять коли хвалять»

Обговорення: Чи важко було згадати свої позитивні риси? Чи приємно вам чути похвалу? Чи мотивує вас похвала для до навчання? Що треба робити для того, щоб вам говорили слова, які ви написали всередині руки? Як можна розвивати ті риси, які ви написали на пальчиках?

Приклад вправ третього етапу, що був спрямований на усвідомлення позитивів, які можна отримати у процесі навчання:

Вправа «Знайди позитив»

Мета: формувати розуміння про важливість навчання та школи, розширити знання учасників про себе та про своїх однокласників, сприяти позитивному ставленню до навчання.

Час: 10 хвилин.

Необхідні матеріали: лист з актуальними фразами для школярів:

- Сьогодні задали купу домашнього завдання.
- Потрібно рано вставати щоб встигнути в школу.
- Цей шкільний предмет мені вдається погано.
- В школі мені нудно.
- Я маю мало друзів у школі.
- Мені здається, що певні шкільні предмети мені не потрібні.
- Я отримав погану оцінку.
- Певний предмет мені не цікавий.
- Мої батьки заставляють мене вчитися.

Інструкція: «зараз ми будемо зачитувати про шкільні речі, які зазвичай є неприємними для школярів, спробуйте знайти у них позитив або придумати що можна змінити аби стало краще»

Обговорення: яка з запропонованих речень є для вас актуальною? Чи зрозуміли ви як можна змінити те, що вам не подобається? Чи можна у всьому знайти позитив?

Приклад рефлексії (як завершального етапу після кожного тренінгового заняття):

Час: 7 хв.

Інструкція: «Наш сьогоднішній тренінг підготує до завершення. Кожен з вас може сказати, що йому сподобалося або не сподобалося найбільше. Який у вас настрій зараз? Що вам запам'яталось? Чи були якісь особливі почуття під час вправ? Що б ви хотіли сказати? Що ви хочете зробити після цього?»

Результативність нашого тренінгового заняття була доведена за допомогою експериментального дослідження в рамках теми «Особливості формування мотивації до навчання в учнів третіх класів».

Література:

1. Гриценюк Л., Дзюбко Л. Діагностика навчальної мотивації: збірник методик, 2012. 147 с.
2. Ильин Е. Мотивация и мотивы. Питер, 2007. 607 с.
3. Усе про мотивацію [уклад. Дербеньова А. Г.]. Харків, 2016. 368 с.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ КУРСАНТІВ

Токар А. А.,

*викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Садовий Р. О.,

*курсант I курсу факультету підготовки
фахівців для органів досудового розслідування
Дніпропетровський державний університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Гоговський Е. В.,

*викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровський державний університету внутрішніх справ
м. Дніпро, Україна*

Введення. Психічний стан людини – це стан емоційної насиченості, який виникає під впливом певних життєвих обставин, стану здоров'я або інших факторів, з якими зустрічається людина. Під таким станом розуміють: емоцію, ейфорію, тривожність, задоволення-незадоволення, апатію-натхнення, бадьорість-втома та інші.

Мета роботи. Проаналізувати психічний стан курсантів спеціалізованих навчальних закладів МВС (далі «курсантів») та знайти шляхи покращення психічного стану. Проаналізувати як психічний стан може вплинути на майбутню діяльність курсантів.

Матеріали і методи. У публікації використовується опис та аналіз як методи наукового дослідження. Матеріалом для досліджень є вітчизняні наукові статті, журнали та публікації дослідників у мережі Internet за напрямком дослідження.

Результати і обговорення. Сучасна служба в будь-яких військових формуваннях України потребує фізичної та психологічної витримки. На початковому етапі служби курсанти не є підготовленими як у фізичному, так і психологічному стані, що є природним. Ми почали більш досконало поглиблюватися в цю тему та аналізувати психічний розвиток людини. Психічний розвиток підростаючого покоління поділяється на 4 основні періоди:

- ранній і дошкільний вік;
- молодший шкільний вік;
- середній шкільний або підлітковий вік;
- юнацький вік;

Більшість курсантів приходять на службу віком 17-18 років, це є період так званої «юності», а саме старший юнацький вік. В цей період починає формуватися стадія фізичної та психологічної зрілості. Організм сприяє формуванню вмінь та навичок праці, спорту, а також вибору певної професії. Починає надходити усвідомлення своєї фізичної сили і

привабливості, здоров'я впливає на формування у юнаків та дівчат високої самооцінки, впевненості в собі, оптимізму, життєрадісності, активності, поривання до дій, що позитивно впливає на психіку даної особи. Абсолютно впевнені і згодні з авторами Чудиком А. та Ткаченко І., що багаторазове виконання фізичних вправ в умовах реальної небезпеки, фізичної втоми і психогенного впливу бойових подразнювачів, які поєднані з прийомами психоемоційного самоуправління, сприяє формуванню психологічної адаптації військовослужбовців до службово-бойової діяльності [1].

Більшість курсантів поступають до навчальних закладів зі специфічними умовами навчання, не підготовленими ні психічно, ні фізично. На них починають діяти певні чинники, такі як:

- специфічний вплив сучасної праці на особу (призводить до порушення процесу природньої фізичної адаптації даної особи та негативних наслідків на здоров'я, психіку та працездатність).
- зміна місця та функціональної ролі особи (підвищується рівень відповідальності за результат праці та вимог до психофізичних характеристик таких як: переключення, стійкість, увага, швидкість та точність реакції).
- забезпечення високого рівня інтенсивності і продуктивності служби (обмеження психічними і фізичними можливостями).
- забезпечення психічної і фізичної надійності курсантів в майбутньому при виконанні службових обов'язків.

Багато хто задається питанням, а як удосконалити свої психічну підготовку? Немало досліджень було проведено вченими з цього питання, але, на нашу думку, найефективнішим є дослідження О. В. Пристав.

Це дослідження було проведено для виявлення проблем та психічного стану курсантів. Вона встановила, що поєднання ментального тренінгу з силовими вправами забезпечує м'язову релаксацію, яка

дозволяє отримати більш високі показники позитивної динаміки психічного стану курсантів. Був здійснений експеримент між курсантами експериментальної групи та контрольної групи. Він показав, що курсанти експериментальної групи показали себе краще, ніж контрольної за допомогою цього тренінгу. А саме були сформовані такі якості як твердість характеру, справедливість, строгість, авторитетність та були сформовані навички для подальшої професійної діяльності [2].

Необхідно відмітити, що системний характер в реалізації форм психологічного забезпечення на різних етапах щоденного вдосконалення курсантів дозволяє відкрити нові можливості підвищення ефективності навчально-тренувального процесу, задіяти психологічний потенціал майбутніх правоохоронців і як наслідок, впевнені реагування на злочинні виклики [3].

Висновки. На даному етапі психічна підготовка відіграє важливу роль у формуванні професійних якостей курсантів будь-яких військових формувань України. Психологічна підготовка курсантів до професійної діяльності виключно здійснюється у процесі фізичного виховання. Багато тренінгів вже є в просторах інтернету, а багато вчених ще працюють над цим питанням. Ми вважаємо, що кожен із здобувачів спеціальної вищої освіти повинен розуміти куди він йде, що він робить та самому фізично та психічно готуватися за допомогою тренінгів. У свою чергу наш викладацький склад робить все можливе для підвищення фізичної та психологічної підготовки курсантів. Певні дії дають більший відсоток підготовлених курсантів у майбутній професійній діяльності і в подальшому якість особового складу Національної поліції буде тільки рости.

Література:

1. Чудик А., Ткаченко І. Фактори психологічного впливу на формування морально-вольових якостей у прикордонників під час проведення занять з фізичного виховання. УДК 378.14:355.23:796 URL: file:///C:/Users/sadov/D\ownloads/znpnadrcpn_2018_1_30%20(2).pdf_ (дата звернення: 31.03.2020)
2. Дементьев К. Н., Пристав О. В., Скороходов А. А., Левицкий А. Г. Специальная физическая подготовка курсантов военного института железнодорожных войск и военных сообщений для повышения эффективности формирования профессионально важных двигательных умений и навыков. URL <http://lesgaft-notes.spb.ru/ru/node/6636> (дата звернення: 08.04.2020)
3. Гринь О., Воронова В. Система психологічного забезпечення підготовки спортсменів як проблема сучасної психології спорту Гринь О. Воронова В. Національний університет фізичного виховання і спорту України URL: <http://www.infiz.dp.ua/joomla/media/sport-visnik-pred/2015-03/2015-03-07.pdf> (дата звернення: 31.03.2020)

ЗНАЧЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Шаповалюк К. В.,
викладач-стажист кафедри психології
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

В епоху інтегрування людства в глобальний інформаційний простір для кожної із соціально-гуманітарних наук, предметом

дослідження яких є особистість людини в різних аспектах її взаємин зі світом і соціумом, який її оточує, актуальною стає проблема спілкування як суттєвого фактору процесу соціалізації людини. Завдяки спілкуванню проявляється оригінальність кожної особистості, неповторний стиль діяльності людини.

В наш час проблема спілкування як основа психолого-педагогічної взаємодії набуває особливої актуальності, тому що вона безпосередньо пов'язана з гуманістичними тенденціями сучасного освітнього процесу [3].

Педагогічне спілкування – це професійне спілкування педагога з усіма учасниками освітнього процесу, яке спрямоване на створення оптимальних умов для здійснення мети, завдань виховання і навчання.

За своїм змістом і сферою функціонування воно може бути професійним і непрофесійним. Професійне педагогічне спілкування є комунікативною взаємодією педагога зі студентами, колегами спрямованим на встановлення сприятливого психологічного клімату, психологічну оптимізацію діяльності, взаємин. Воно забезпечує передачу через викладача студентам людської культури, допомагає у засвоєнні знань, сприяє формуванню ціннісних орієнтацій під час обміну думками [1].

Провідним компонентом педагогічного спілкування є емоційні переживання, які охоплюють усі інші складові – наочні уявлення, судження тощо. Саме емоційні відносини – позитивні, негативні, амбівалентні – проявляються в змісті і формах педагогічної поведінки – вербальних та невербальних. При цьому використовуються закріплені в мові та культурних традиціях засоби вираження позитивного та негативного ставлення.

Педагогічне спілкування в психологічній науці розуміється як специфічне спілкування, яке має свої особливості й в той же час

підпорядковується загальним психологічним закономірностям, притаманним спілкуванню як формі взаємодії людини з іншими людьми. У освітньому процесі реалізуються комунікативна, інтерактивна, перцептивна, самопрезентативна та організаторська функції педагогічного спілкування, які несуть у собі основні риси людського спілкування та реалізуються в тісному взаємозв'язку між собою, доповнюючи та збагачуючи одна одну [3].

У ситуації психолого-педагогічної взаємодії виникають певні соціально-психологічні проблеми: проблема психологічної сумісності педагогів і проблема взаємодії групи педагогів, що працюють зі студентами. Тут потрібно подолати уявлення педагогів про індивідуальний характер педагогічної діяльності.

Для здійснення педагогічного співробітництва та успішної взаємодії зі студентською спільнотою потрібно сприйняття та переживання себе в якості членів єдиної «педагогічної команди», учасники якої допомагають один одному для досягнення загальної мети [2].

Педагог в процесі педагогічного спілкування здійснює свої соціально-рольові та функціональні обов'язки з керівництва освітнього процесу. Від стилевих особливостей цього спілкування та керівництва суттєво залежить ефективність процесів навчання, особливості розвитку та формування міжособистісних взаємин у групі.

Спілкування в освітньому процесі – це професійне спілкування педагога зі студентами, спрямоване на створення сприятливого психологічного клімату. Непрофесійне педагогічне спілкування породжує у студентів страх, невпевненість, порушення працездатності.

Отже, професійне педагогічне спілкування передбачає високу його культуру, яка засвідчує вміння педагога реалізовувати свої можливості у спілкуванні з іншими людьми, здатність сприймати,

розуміти, засвоювати, передавати зміст думок, почуттів та прагнень в освітньому процесі [3].

Література:

1. Бутенко Н. Ю. Комунікативні процеси у навчанні : підручник / Н. Ю. Бутенко – К. : КНЕУ, 2004. – 383 с.
2. Савенкова Л. О. Професійне спілкування майбутніх викладачів як об'єкт психолого-педагогічного управління : монографія / Л. О. Савенкова. – К. : КНЕУ, 2005. – 212 с.
3. Слободяник Н. В. Спілкування як основа психолого-педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу / Психологічний часопис : збірник наукових праць / за ред. С. Д. Максименка. – № 4. – Вип. 14. – Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, 2018. – С. 206 – 216

ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

ХАРАКТЕРНЕ ЗНАЧЕННЯ РАНЬОГО ВТРУЧАННЯ ДЛЯ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Бегас Л. Д.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри дошкільної та спеціальної освіти

Уманський державний педагогічний університет

імені Павла Тичини

м. Умань, Україна

Важливу та цінну роль в психічному розвитку дітей раннього віку надається рівномірному використанню яскравих, позитивних емоційних реакцій на появу своїх членів сім'ї. Найбільш глибокі й стійкі почуття симпатії до близьких людей править могутній стимул для підвищення рівня активності дитини. Спілкування з дорослим для малюка, стає закономірною та характерною формою організації, яка здійснюється на основі її предметної діяльності. Однак не сама діяльність є важливою в розвитку дитини із особливими освітніми потребами, оскільки в ранньому віці така дитина цілком зосереджується на самому предметі. Діти раннього віку залежні від своєї поведінки.

Сутність та значення питання раннього втручання на дитячий розвиток набуває в соціумі неабияких масштабних значень. Та коли це стосується ще й розвитку дітей з особливими освітніми потребами, то ці питання вирішуються за допомогою багатьох провідних і фахових спеціалістів. Необхідною умовою в психічному розвитку дитини є створення необхідних анатомо-фізіологічних передумов для переходу з однієї вікової ступені розвитку в іншу [3].

Якщо дитині із особливими освітніми потребами не надати достатньої уваги та зацікавленістю що до неї, як особистості, то вона відповідно на таке ігнорування до своєї дитячої персони проявить свій імпульсивний характер. Тому кваліфікованим спеціалістам в галузі медицини, педагогічним, психологічним, та соціальним працівникам що до роботи з дітьми по ранньому втручанні які мають особливі освітні потреби потрібно дотримуватись базових, документальних нормативних, й сучасних вимог [2].

Беручи до уваги комп'ютерні технології, можна зазначити наступне, що соціальні мережі уже вдосталь та неабиякою мірою свого технічного простору заповнили життя, як дорослих так і дітей. Зокрема дітей молодшого дошкільного та раннього віку. Для того, щоб такі задуми були реалізованими, для того щоб вони не перетворилися в справжні психічні їм властивості, необхідно дотримуватися певних умов життя та виховання дітей.

Так, дошкільник відрізняється від дітей раннього віку не тільки обсягом знань, умінь, та навичок, також логічного, розумового мислення, виникненням довільної організації своєї поведінки, розвитком вищих моральних і естетичних почуттів, формуванням нових потреб та інтересів.

Як показує практичний досвід, що величезний обсяг непотрібної інформації, яка потрапляє у свідомість і підсвідомість малюка, перевантажує пам'ять. Цим самим відволікає його увагу від найважливіших справ, викликає в нього втому, підводить до підвищеної перенапруги, нервовості, дратівливості. Деякі негативні наслідки цього впливу не дуже добре впливають на розвиток дітей раннього дитинства з особливими освітніми потребами

1. Не відчуження почуття безпеки та захищеності зі сторони дорослого.
2. Дитина раннього віку боїться хаосу.

3. Події її зовнішнього і внутрішнього життя, повинні бути зрозумілі для неї самої.
4. Голос рідних та знайомих людей повинен націлювати їх на захищеність.
5. Штучне гальмування тілесної активності дитини в ранньому віці може призвести до довготривалих негативних психологічних наслідків [1].

Отже, батькам та провідним кваліфікованим спеціалістам що до роботи з дітьми слід розвивати природну активність дитини, бажання підтримати майбутню мотивацію малюка, та здатність піклуватися про неї.

Оволодіння мовою в ранньому віці відбувається лише в живому безпосередньому спілкуванні з іншими людьми.

Література:

1. Абрамов Г. В. Возрастная психология. – М., 1997. – Гл. 12-14.
2. Заброцький М. Основи вікової психології. – Тернопіль, 2003.
3. Мухина В. С. Детская психология. – М., 1985.

ФОРМУВАННЯ КРЕАТИВНОЇ СКЛАДОВОЇ МАЙБУТНЬОГО ІНЖЕНЕРА

Дімітрова С. Д.,

кандидат педагогічних наук,

доцент кафедри вищої математики

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

Гиря Н. П.,

кандидат фізико-математичних наук, доцент,

доцент кафедри вищої математики

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

Висока якість підготовки фахівців є одним з визначальних факторів, що формують престиж вітчизняної освіти у світі. Суспільству потрібні випускники, здатні практично вирішувати життєві та професійні проблеми, що стоять перед ними. Зауважимо, що ця здатність багато в чому залежить не лише від отриманих знань, умінь та навичок, а й від додаткових якостей, для означення яких і вживається поняття «компетентність». Насправді, сучасні цілі освіти вже вимагають отримання саме компетентностей. У різних областях професійної діяльності креативна компетентність виступає як один з провідних чинників успішності людини. У переліках вимог до кандидатів на різні посади часто зустрічаються творчий підхід до роботи та креативність, оскільки дані досліджень показують, що дедалі більше креативність працівника стає тим визначним фактором, який у довгостроковій перспективі впливає на розвиток підприємства, організації, тощо. Саме креативність стає тією якістю, яка забезпечує особистості здатність швидко адаптуватися до мінливих навколишніх умов, та стає конкурентною перевагою людини в її професійній діяльності.

Інженерна діяльність нерозривно пов'язана з творчістю як діяльністю, креативним підходом до вирішення проблемних завдань, створенням нового якісного знання чи продукту, удосконаленням існуючих технологій. Розвиток творчих здібностей та формування креативної компетентності є, таким чином, необхідним компонентом

підготовки інженера [1]. Творчий підхід та креативність позиціонуються вченими як одні з основних складових професійної компетентності сучасного інженера. Креативність при цьому пов'язують з відходом від традиційних шляхів розв'язання завдань. В. Лівшиць, розкриваючи необхідність формування креативної складової майбутнього інженера, відзначає, що «в технологічному розрізі креативність проявляється як кмітливість – здатність досягати мети, знаходити вихід з тупикової ситуації, використовуючи обстановку, об'єкти і обставини незвичайним способом; ширше – нетривіальне і дотепне рішення задач несподіваними ресурсами або інструментами» [2, с. 468].

Готувати майбутнього інженера до виявлення креативної компетентності у діяльності – означає формувати й удосконалювати в нього розумові операції: аналіз, синтез, порівняння та узагальнення, класифікацію, планування, абстрагування; вдосконалювати такі характеристики мислення, як критичність, глибина, гнучкість, широта, швидкість, варіативність, цілісність та системність, а також розвивати яву і розширяти межі знань різного змісту.

Поряд з використанням творчих задач, підбором спеціальних завдань, що дозволяють розвивати швидкість, гнучкість, оригінальність і точність мислення, у процесі формування креативної компетентності майбутніх інженерів викладач може застосувати спеціальні креативні технології, тобто систему способів, що сприяють розвитку творчої активності як усвідомленого, цілеспрямованого, керованого та ефективного процесу розумової діяльності в усіх сферах життя. Усі ці креативні технології можна об'єднати в три великі групи:

- методи психологічної активізації творчого мислення, спрямовані на подолання психологічних бар'єрів, що перешкоджають творчому мисленню. Найбільш широко відомий метод «мозкового штурму» – колективного пошуку нових ідей, основний зміст якого – зняття страху

«сказати що-небудь не те» за рахунок того, що, по-перше, процес генерації ідей та їх критика розподілені в часі, по-друге, потрібно придумати якомога більшу кількість ідей за обмежений час, по-третє, атмосфера спільної творчості емоційно «заряджає» та мотивує всіх учасників;

- методи систематизованого пошуку ідей. Методи цієї групи дозволяють від хаотичного пошуку ідей перейти до системи структурованого пошуку. Таких методів існує чимало, найбільш відомі з них – метод фокальних об'єктів, метод контрольних питань, метод гірлянд випадків та асоціацій тощо;
- методи керованого пошуку ідей і розвитку творчої уяви. У цю групу методів входять способи розвитку творчої уяви і подолання інерції мислення, розроблені в рамках ТРВЗ – теорії розв'язання винахідницьких завдань (Г. Альтшуллер). Серед прийомів розвитку творчої уяви – схема талановитого багатоекранного мислення, метод «маленьких чоловічків», ідеалізація об'єктів. Всі ці прийоми мають чітку послідовність розумових операцій, алгоритми, дотримання яких забезпечує подолання стереотипного підходу, дозволяє справитися з інерцією мислення і отримати нові ідеї логічним шляхом.

У якості прикладів використання креативних технологій у процесі професійної підготовки майбутніх інженерів для формування креативної компетентності надамо наступні форми роботи студентів на заняттях.

Індивідуальне самонавчання – студенти виконують ту чи іншу самостійну роботу (з досліджуваними об'єктами, підручниками, розв'язанням творчих завдань, дослідницьку роботу) і складають письмові повідомлення за її результатами.

Парне взаємонавчання – студенти в стабільних парах або в парах змінного складу (студенти протягом семінару міняються місцями по типу

конвеєра) пояснюють один одному будь-яке питання, захищають свою тему, оцінюють результати один одного.

Групова робота за загальною темою (навчання всередині групи) – студенти, об'єднані в групи, взаємодіють всередині них: пояснюють новий матеріал, обговорюють його, оцінюють свою діяльність, готують виступ, проводять фрагмент занять.

Взаємонавчання груп – групи, що займаються різними проблемами або видами діяльності, наприклад, «теоретики» й «експериментатори», тимчасово об'єднуються, щоб поділитися досвідом, інформацією, проблемами.

Креативний ефект таких занять досягається завдяки формулюванню завдань і проблем, рефлексії задач та результату, переосмисленню набутого досвіду.

Зазначимо, що формування креативної компетентності студентів – майбутніх інженерів важливо також оцінювати співвідношення між професіоналізмом і здібностями людини та труднощами завдань, що стоять перед нею. Постановка непосильних завдань викликає невдалі спроби їх вирішити, а усвідомлення їх явної нерозв'язності підриває віру в свої сили, в той час, коли складні, але посильні завдання мотивують людину. У міру того, як людина з ними справляється, підвищується рівень доступних їй досягнень, готовність братися за більш складні завдання.

Отже, в процесі навчання майбутніх інженерів у технічному університеті важливо сформулювати необхідні умови для культивування складових розвитку креативних можливостей, оскільки вони сприяють формуванню необхідних якостей, що будуть затребувані в їх подальшій професійній діяльності.

Література:

1. Дімітрова-Бурлаєнко С. Д. Компонентно-структурний зміст поняття «креативна компетентність інженера» // Педагогіка та психологія: зб. наук. праць / за заг. ред. академіка І. Ф. Прокопенка, С. Т. Золотухіної. – Харків: ХНПУ, 2018. – Випуск 59. – С. 150-160.
2. Підбуцька Н. В. Особливості креативності майбутнього інженера як складової його професіоналізму / Н. В. Підбуцька // Збірник наукових праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Проблеми сучасної психології. – 2014. – Випуск 26. – С. 468-477.

СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД СТУДЕНТІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ

Духан Г. М.,

соціальный педагог, викладач вищої кваліфікаційної категорії,

викладач соціально-педагогічних дисциплін

КВНЗ КОР «Богуславський гуманітарний коледж

імені І. С. Нечуя-Левицького»

м. Богуслав, Україна

Стратегічні зміни та новітні тенденції в освітньому просторі України спрямовані на більш ефективне включення дітей із особливими освітніми потребами в навчальне середовище та громадське життя суспільства. Незалежно від стану здоров'я, наявності фізичного чи інтелектуального порушення, кожна дитина має право на повноцінне життя, освіту, якість якої не відрізняється від якості освіти решти. Саме

цей принцип є основним в організації навчання дітей з особливими освітніми потребами.

Вступ до ВНЗ є переломною подією в житті молодих людей. Для студентів-першокурсників із особливими потребами є їх інтеграція у колектив студентів та пристосування оточуючого середовища до їх потреб. Актуальним завданням є не тільки зміст процесу освіти, а і створення певних психолого-педагогічних умов, які б полегшували процес навчання студентів цієї категорії [1, с. 65].

Необхідною умовою успішності студента є засвоєння нових для нього особливостей навчального процесу. Період адаптації в нове освітнє середовище є досить довготривалим процесом і від його проходження залежить подальший успіх дитини. Велике значення в роботі з «особливими» дітьми має правильно організований соціально-педагогічний супровід [2, с. 67].

Соціально-психологічний супровід студентів розпочинається на етапі вступу до навчального закладу і здійснюється упродовж усього терміну навчання. Він тісно пов'язаний із психологічним супроводом і спрямований на підвищення ефективності навчання за рахунок вирішення психологічних та соціальних проблем студентів, які заважають пізнавальній діяльності, а також набуття ними навичок, що покращують адаптацію до навчального процесу.

Для формування та визначення специфіки супроводу навчання велике значення для психолога та соціального педагога мають знання про середовище, в якому перебував студент до вступу у ВНЗ; інформованість про хворобу, фізичний стан і реальні можливості студента та психологічні особливості студента. Основною функцією цієї допомоги є подолання соціальної ізоляції, сприяння збереженню і підвищенню їх соціального статусу, залучення до всіх сфер суспільного життя [3, с. 362].

Основними завдання соціально-педагогічного супроводу є:

- створення банку даних студентів з особливими потребами, які навчаються в закладі;
- психологічна діагностика студентів із особливими потребами з метою виявлення і вирішення проблем, що виникають у процесі їх інтеграції в освітнє середовище;
- допомога в організації оздоровлення та санітарно-курортного лікування;
- надання психологічних консультацій усім учасникам навчально-виховного процесу для вирішення виявлених проблем студента;
- виявлення конфліктних ситуацій, що виникають у студентських групах, та сприяння їх вирішенню;
- організація просвітницької роботи серед учасників навчально-виховного процесу щодо забезпечення особливого підходу до студентів із обмеженими функціональними можливостями [2, с. 410].

Важливу роль у роботі з студентами цієї категорії відіграє соціальний педагог, який сприяє соціальній адаптації в загальній системі соціальних відносин та взаємодій виконуючи такі завдання:

- формування позитивного ставлення до себе;
- заохочення до виявлення особистих пізнавальних інтересів дитини, її самостійності;
- організація соціально-правового захисту студентів даної категорії;
- проведення консультування з особистісних проблем;
- здійснення соціально-перетворювальної роботи;
- організація консультативних пунктів для батьків з юридичних, правових, соціально-педагогічних питань;
- усунення конфліктних ситуацій між батьками та дітьми, членами сімей;
- формування в освітньому закладі здорової суспільної думки, толерантного ставлення до студентів даної категорії;

- організація культурно-дозвільної діяльності студентів через впровадження різноманітних програм та форм роботи [4].

Реалізувати ці завдання можна шляхом розширення сфери соціальних контактів дітей із особливими освітніми потребами, а саме:

- сприяти відвідуванню та посильній участі цих студентів у поза навчальних заходах, святах, концертах, виставках, спортивних змаганнях, конкурсах, вікторинах та ін.;
- залучення волонтерів, спонсорів до надання допомоги особливим дітям.

У результаті цього студенти долучаються до всіх соціальних систем, структур, соціальних зв'язків, беруть активну участь в основних сферах життя і діяльності навчального закладу, готуються до повноцінного дорослого життя, самореалізації та розкриття як особистості [2, с. 404].

Одним з провідних напрямків у роботі соціального педагога є робота з батьками «особливої» дитини. Психолого-педагогічна підтримка батьків є життєво необхідною умовою, тому що саме від батьків та їх внеску в процес виховання та навчання залежить повноцінний розвиток дітей з обмеженими можливостями. Мета такої роботи полягає в тому, щоб допомогти їм прийняти реальні потреби дитини і залучити їх до співпраці в навчанні, зрозуміти мотиви їхньої поведінки, їхні тривоги, а часто й агресивність та недовіру.

Практика показує, що батьки, які виховують дитину з обмеженими функціональними можливостями потребують допомоги як практичного психолога, так і соціального педагога у таких питаннях:

- вирішення конфліктних ситуацій, які виникають між батьками і педагогами;
- корекція ставлення всіх членів сім'ї до дитини з особливими потребами;

- допомога в наданні соціально-правового захисту сім'ї;
- підвищення психолого-педагогічної культури батьків;
- допомога у створенні громадських організацій сімей, які мають дітей із особливими потребами, активна участь у їхній діяльності;
- сприяння в наданні матеріальної та побутової допомоги сім'ї, яка має дитину з особливими потребами [4].

Діти з особливими потребами повинні бути оточені любов'ю та турботою, недопустимим є приниження особистості, або ж нагадування про функціональні обмеження дитини. У роботі з ними слід, зрозуміти внутрішній світ дитини, визначити труднощі у навчанні (навчання має бути гнучким, «м'яким», пристосованим до потреб та можливостей студента), допомогти їм отримати інформацію іншими засобами, якщо звичайні засоби недостатні.

Література:

1. Романовська Д. Д. Психологічний та соціально-педагогічний супровід навчання і виховання «особливої» дитини в школі: методичний посібник. Чернівці: Технодрук, 2009. 196 с.
2. Пальчевський, С. С. Соціальна педагогіка: посібник для студентів ВНЗ. Київ: «Кондор», 2005. 549 с.
3. Шахрай, В. М. Технології соціальної роботи: навчальний посібник для студентів. Центр навчальної літератури, 2006. 463 с.
4. Психологічний супровід інклюзивної освіти. <https://lib.iitta.gov.ua> (дата звернення 12.04.2020)

ВИКОРИСТАННЯ РОБОТОТЕХНІКИ ТА АДИТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ФОРМУВАННЯ ТЕХНІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИКИ

Ільніцька К. С.,

*викладач кафедри фізики та інтегративних
технологій навчання природничих наук*

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

м. Умань, Україна

Кошевнік Г. С.,

фахівець I категорії

*Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини*

м. Умань, Україна

Сучасна освітня модель має містити педагогічні технології, які ґрунтуються на здобутті знань з результатом, що відображається у практичній, науково-дослідницькій, проектній чи конструктивно-технічній діяльності. Ефективне впровадження нових освітніх технологій потребує відповідної підготовки кваліфікованих фахівців, а саме педагогічних працівників у ЗВО.

Нині спостерігається підвищена зацікавленість до навчання з використанням STEM-технологій в багатьох українських закладах освіти та гуртковій конструктивно-технічній роботі. Залучення до наукових та технічних досліджень на основі STEM-технологій не лише забезпечує розвиток креативного мислення та формування технічної компетентності

дослідника, а й розвиває такі навички, як співробітництво, комунікативність та творчість.

Проте потрібне удосконалення усього освітнього процесу, запровадження системних змін, встановлення зв'язку між освітніми вимогами та потребами економіки. В результаті такої роботи вдасться підвищити зацікавленість учнів до вивчення природничих наук [4, с. 61-62]. А це, в свою чергу, стане можливим завдяки підвищенню технічної компетентності майбутніх учителів фізико-математичних спеціальностей. Особливе значення в цьому контексті має впровадження робототехніки та адитивних технологій в освітній процес закладів загальної середньої та вищої освіти, розробка відповідних навчальних програм для учнів, майбутніх учителів і для системи підвищення кваліфікації вчителів.

Робототехніка – це прикладна наука, в якій вивчається проектування, розробка, конструювання, експлуатація та використання роботів. Робототехніка змінює спосіб нашого життя та діяльності. Це означає також і те, що вже існує нагальна потреба у фахівцях для розробки, конструювання та програмування роботів. Підготовка майбутніх фахівців у галузі робототехніки потребує оновлення змісту шкільної та університетської освіти відповідно до вимог сьогодення. Крім того, робототехніка є популярним та ефективним методом для вивчення важливих галузей науки, конструювання й базується на активному використанні сучасних технологій у виробництві, ІКТ та високому інтелектуальному рівні фахівців, які будуть працювати в умовах інноваційної економіки.

Коли мова йде про робототехніку в контексті її використання в освітньому процесі, то говорять про новий напрям в освіті – «освітню робототехніку» («educational robotics»). Освітня робототехніка (educational robotics) – міжпредметний напрям освіти, у процесі якого інтегруються знання зі STEM-предметів (фізики, технологій, математики), кібернетики,

мехатроніки та інформатики. Навчання освітньої робототехніки відповідає ідеям випереджального навчання (навчання технологій, які будуть потрібні в майбутньому) і дозволяє залучити учнів різного віку до процесу інноваційної та наукового-технічної творчості [6, с. 181-182].

Освітній потенціал робототехніки, як напрям STEM-освіти, надзвичайно високий. Проте в даний час STEM-освіта, що реалізується в українських школах, представлена у формі факультативів і гуртків, де учні, окрім фізики та математики, вивчають основи робототехніки, програмування, створюючи та і програмуючи власних роботів [3, с. 90]. А отже, підготовка фахівців у галузі освітньої робототехніки та нових інформаційно-комунікаційних технологій, які активно сьогодні розвиваються й стають невід'ємною частиною нашого життя, є актуальною проблемою. Вивчення студентами основ робототехніки формує теоретичну основу та практичні навички роботи в галузі автоматичного управління, графічного програмування, сприяє формуванню загальнонаукових і технологічних навичок проектування, конструювання та програмування освітніх робототехнічних систем [5, с. 170].

Аддитивні технології – одна з форм технологій адитивного виробництва, з використанням якої тривимірний об'єкт створюється шляхом накладання послідовних шарів матеріалу (процес друкування або вирощування). Друкування здійснюється за допомогою спеціального пристрою – 3D-принтера. Переваги використання сучасних 3D-принтерів очевидні: зниження собівартості виготовлення продукції та скорочення термінів її появи на ринку, моделювання елементів довільної форми та складності, швидкість та досить висока точність виготовлення, можливість використання різних матеріалів для 3D-друкування [7, с. 88].

3D-друк є ефективним інструментом для розвитку не тільки у виробництві, а й створює хороші перспективи в освітньому процесі.

Цінність 3D-технологій, їх використання в освіті буде стрімко зростати, оскільки 3D- друк дає можливість створювати наочні об'єкти для вивчення навчальної програми будь-якого шкільного чи вузівського предмету [1, с. 48].

Ще в XVII ст. Ян Амос Коменський, описуючи окремі засоби, які використовуються у навчанні, визначає їх як моделі. Його слова: «Якщо іноді нема в наявності речей, то можна замість них використовувати копії або зображення, які приготовані для навчання» [2, с. 383], характеризують значення використання 3D-моделей у процесі навчання будь-яких дисциплін.

Вивчення елементів сучасної мікроелектронної та комп'ютерної техніки, основ промислової та освітньої робототехніки передбачає раціоналізацію структури й змісту освітнього процесу, удосконалення техніки проведення демонстрацій, лабораторних робіт та робіт практикуму, їх модернізацію, оновлення форм, методів і засобів навчання [5].

Фундаментом для робототехніки слугують механіка, програмування та електроніка. Зрозуміло, що знань, здобутих студентами під час вивчення розділу «Механіка» в курсі «Загальної фізики» достатньо (за умови ефективності освітнього процесу), для виготовлення найпростішого робота. Проте, для виготовлення електроніки робота необхідні як знання з фізики, так і навички з розрахунку радіоелектронних конструкцій. Тому доцільним вважаємо включення елементів системи знань з робототехніки в робочу програму з дисципліни «Основи сучасної електроніки». Розроблена нами робоча програма цієї дисципліни для спеціальності 014.08 Середня освіта (Фізика. Інформатика) містить поняття робототехніки та адитивних технологій (3D-моделювання та 3D-друк). Включення цих понять, на нашу думку, допоможе удосконалити

процес навчання й сформувати у студентів просторову уяву та технічне мислення.

Отже, дослідження стану викладання фізичних дисциплін у закладах загальної середньої та вищої освіти, аналіз освітніх стандартів та програм в контексті світового розвитку STEM-технологій дає підстави стверджувати, що включення понять робототехніки та адитивних технологій у загальний перелік фундаментальних фізичних термінів і уявлень є необхідним. Основним джерелом отримання інформації з галузі робототехніки та 3D-друку майбутніми вчителями фізики є матеріал дисципліни «Основи сучасної електроніки».

Література:

1. Квасна О. І. Використання 3D принтера у процесі наочного навчання. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання: досвід, тенденції, перспективи*. Тернопіль, 2017. С. 45-49.
2. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения. М: Педагогика, 1982. Т. 1. 656 с.
3. Кривонос О. М. Робототехніка в школі. Теорія і практика використання інформаційних технологій в навчальному процесі. К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. С. 90-91.
4. Мартинюк О. С. Тривимірне прототипування як складник STEM-технологій у конструктивно-технічній і науково-дослідній роботі студентів та учнів. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка*. Кам'янець-Подільський. 2019. С.61-64.
5. Мартинюк О.С. Особливості підготовки фахівців у галузі освітньої робототехніки. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка*. 2013. Вип. 19. С. 168-170.

6. Морзе Н. В., Струтинська О. В., Умрик М. А. Освітня робототехніка як перспективний напрям розвитку STEM-освіти. Відкрите освітнє е-середовище сучасного університету. 2018. Вип. 5. С. 178–187. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>.
7. Струтинська О. В. Сучасний стан і перспективи розвитку технологій тривимірного моделювання та друкування. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2018. № 20. С. 88-94.

**BILINGUALISM OF EDUCATION IN PRIMARY EDUCATION AS A
KEY OF ACHIEVING A HIGH LEVEL OF BILINGUAL
DEVELOPMENT IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS**

*Narodovska O. M.,
Lecturer of the Department of the English
Language of Humanities Orientation № 3
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
Kyiv, Ukraine*

Introductions. By organizing a learning process for foreign language to be learned as a phenomenon national culture, you can create the necessary conditions for the development of the socio-cultural component and provide ultimately the result is full intercultural communication and understanding, that is, dialogue between cultures. Having completed the observation of work experience at the University of Bordeaux 3 (France), the author was able to see that young French immigrants feel at the French school huge difficulties not only because of insufficient knowledge of the language, but and ignorance of the culture, traditions and customs of the dominant environment.

Only properly organized educational process in the context of bilingual education contributes to the successful socialization of students who will have to live in a complex dynamic world full cultural diversity.

Research on intercultural orientation of bilingual education is extremely important as this problem is still insufficiently studied. Today the purpose of educational systems of European states are shaping citizens capable of their own evolution in today's society, to the development of intercultural competencies of students at each stage of educational process, as well as by bringing cultural differences closer and closer features. However, publications are not adequately covered factors of intercultural orientation of bilingual education.

The aim was to review the models of bilingual education, to analyze the proposed ones researchers of their classification as well as based on the criterion of priority social function and correlation of language goals with the cognitive development of personality to suggest copyright classification of models of bilingual education and to analyze their functioning in Ukraine.

Results and discussion. In Ukraine the main goal of national education is acquisition by young generation the social experience, the inheritance of the spiritual achievements of the Ukrainian people, the achievement of high culture interethnic relations formation in youth, regardless of national identity, personality traits of Ukrainian citizens states, as well as “educating a person of a democratic worldview which respects civil rights and freedoms is treated with respect to the traditions, culture, religion and language of communication of the peoples world” [7; 4].

It is well known that in the world experience there are a great many different models and bilingual education programs, but they are all united by one common principle: languages learning is two (and in some cases more) foreign languages. In point of this researchers do an attempt to classify models

of bilingual education with a view to their more theoretical study and improvement.

The first attempts to classify models of bilingual education in the 80's of the last century made by M. Siguan and W. McKee [1], who proposed to select the most important criteria, namely:

- language goals of the education system (is equal or unequal competence in both languages should be got by students);
- the place of the native and non-native languages in the curricula (equal emphasis is given to or one of the languages functions only in the first stages of study);
- the relationship between the student's language and the primary language of instruction (whether this factor is taken into account in the learning process);
- the sociocultural distance between two languages belonging to the educational system (sometimes it can be a literary language and a dialect of the same language, sometimes – languages that belong to the same groups, sometimes languages that have nothing in common with their systems);
- the place of bilingual education in the general education system of the country (whether they are separate centers or they distributed only in a specific territory or across the country and have different / identical programs) [2].

As revealed in the process of analysis of regulatory and statistical sources, the second direction of bilingual education development in Ukraine there are bilingual schools and study oriented classes to European languages that develop according to the multicultural model of bilingual education.

In the practice of the Ukrainian school they had their predecessors in the form of a classical gymnasium, and with mid-twentieth century. Schools with advanced study of foreign language, specialized schools where teaching a number of subjects in a foreign language was introduced [3].

It has been found that bilingual education in Ukraine has opportunities for development at the level of higher education institutions of state form

property. In general, the languages of national minorities in Ukraine at the present stage in 31 521 were enrolled in higher educational establishments of I-II accreditation levels student, mainly in Russian – 31 357 students, 82 students studied Hungarian, 82 – Romanian [4, p. 108], and the higher ones educational establishments of the III-IV levels of accreditation in Russian 182 968 students enrolled (9.3 % of the total students), Hungarian – 640 students, 28 students – others languages [4, p. 107].

Legally defined (data as of 2010) that persons who are eager to learn the minority language and live in the areas where they use it can be studied in educational settings institutions and cultural and educational centers that operate almost everywhere the territory of Ukraine.

It is revealed that the state strives for parity of languages in the second and the third level of education. In particular, 2008 the Ministry of Education clarified ratio of state and mother tongue component. For the first time hours are allocated for bilingual study of subjects, for basic schools increased the amount of study time to study public languages by 6.7 % (20.9 % – Ukrainian, 3 % – bilingual, 76.1 % – bilingual teaching). In high school, the Ukrainian language component was increased by 11.5 % (became 20.5 %, bilingual – 12.1 %, mother tongue – 67.4 %). Since 2008 The Ministry of Education of Ukraine (Order No. 461 of 26.05.08 [5]) is optimizing the ratio of state and mother-tongue components to the primary (up 6.7 %) and high school (up 11.5 %). Quantitatively regarding junior high the ratio has not changed, a slight change the percentage can be explained by the introduction to the main component foreign language, for the first time allocated hours for bilingual study subjects in elementary and high school – respectively 3 % and 12,1 % of the total amount of study time [6].

Therefore, at the legislative level, proper ones have been created in Ukraine conditions for the development of bilingual education, but there are some problems with practical organization of the educational process in

bilingual mode. WITH in order to improve it, we consider it necessary to study the experience of those countries, where these problems are successfully solved, increasing the attention of scientists to development of teaching materials for the bilingual school, learning and disseminating the experience of bilingual schools as well implementation of government programs and public initiatives for the purpose a mode of promoting bilingual education and multicultural education.

Conclusions. The development of bilingual education in Ukraine, as in most European countries, is facilitated largely cooperate with international organizations that provide methodological guidance to schools assistance, arrange internships for pedagogical staff in countries whose languages are learned and promote international school exchanges.

So according to the analysis of the legal framework and statistics allows to state that in Ukraine the proper conditions for the development of multiculturalism are created models of bilingual education focused on learning European languages. However, throughout in recent years, there is a tendency to consolidate the identification model of billing education in schools for children of national minorities living in Ukraine.

References:

1. Сигуан М. Образование и двуязычие (пер. с фр.) / М. Сигуан, У. Ф. Макки. – М. : Педагогика, 1990. – 184 с.
2. Боднарчук Т. В. Моделі білінгвальної освіти та їх функціонування в сучасній українській школі // Метеріали Всеукраїнської конференції з проблем педагогіки, 2013.
3. Певзнер М. Н. Билингвальное образование в контексте мирового опыта (на примере Германии) : монография / М. Н. Певзнер, А. Г. Ширин. – Новгород, 1999. – 96 с.

4. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2011/12 навчального року: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – К., 2012. – 217 с.
5. Про затвердження Галузевої програми поліпшення вивчення української мови у загальноосвітніх навчальних закладах з навчанням мовами національних меншин на 2008-2011 роки: Наказ МОН України № 461 від 26.05.2008 р. // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2008. – № 18 (червень. – С. 8–19.)
6. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2011/12 навчального року: Статистичний бюлетень. – Державна служба статистики України. – К., 2012. – 217 с.
7. Національна доктрина розвитку освіти // Освіта. – 2002. – № 26. – 22 с.

ВИВЧЕННЯ ОСНОВ АКАДІМІЧНОЇ КУЛЬТУРИ НА ЗАНЯТТЯХ З ДИСЦИПЛІНИ «УКРАЇНСЬКА МОВА ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ»

Нечипоренко А. Ф.,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри української мови, літератури та культури

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність закладів вищої освіти є обов'язковою та невід'ємною складовою частиною їхньої освітньої діяльності, як стверджується у «Законі про освіту» [1]. Тому

залучення до змісту програм гуманітарного циклу, якою є «Українська мова за професійним спрямуванням», тем, пов'язаних з вивченням основ академічної культури та формуванням науково-дослідницької мовної компетентності, є наразі актуальним. Посилює гостроту питання й необхідність опанування студентами таких важливих понять, як академічна доброчесність, основних її проявів та плагіату як порушення академічної доброчесності. На допомогу викладачеві та студенту тут стане платформа Проєкту сприяння академічній доброчесності в Україні, яка «спрямована на формування нової академічної культури, яка базуватиметься на принципах чесності, реального навчання, справедливості, довіри та взаємоповаги усіх учасників академічного процесу» [2].

На шляху до формування наукової мовленнєвої компетентності доцільним буде виокремлення навчального часу (лекція / практичне заняття) на опрацювання ряду тем, які системно сприятимуть досягненню поставленої мети.

1) Науковий стиль у стильові й парадигмі сучасної української мови. Здобувачі вищої освіти повинні володіти українською науковою мовою для здійснення у майбутньому своїх досліджень та оприлюднення результатів цих наукових студій. Кожна наукова галузь має як загальну, так і спеціальну термінологію, що формувалася протягом історичного розвитку мови, тож виробити навички у користуванні ними в процесі наукової діяльності є надзвичайно важливим для формування майбутнього дослідника. Тож вивчення фахової термінології, загальнонаукових термінів та словників фахової мови є необхідним.

2) Технології роботи з науковим текстом. Практичні заняття мають сприяти формуванню навичок мовностилістичного аналізу наукового тексту; навчити студентів формулювати мету та визначати завдання задля досягнення її, вести пошук наукової інформації та правильно

структурувати науковий текст. Не менш важливим є ознайомлення з кращими зразками академічного письма, розміщених у фахових періодичних виданнях, збірниках наукових праць університету тощо. Необхідною умовою подальшої дослідницької роботи мусить стати розуміння й усвідомлення кожним молодим дослідником відповідальності за якість свого наукового тексту, культуру та нормативність, запобігання проявів наукового жаргону, академічної недбалості в оформленні покликань та списку літератури. Причини наукового жаргону, на думку мовознавця П. Селігея, кореняться не так у мові, як в особистості автора та інших позамовних чинниках. Це, зокрема, брак мовної майстерності, алогічне ... мислення, свідома мовна маніпуляція, вплив стильової практики постмодернізму, «гіпертрофія логосфери», недостатня проясненість нових знань. Жаргон зводить нанівець співпрацю автора і читача, дискредитує науку, знецінює її здобутки, шкодить вихованню студентів та молодих учених. Протидіяти жаргону – професійний обов'язок наукової спільноти [3], а здобувачі освіти є її частиною.

3) Академічне красномовство. Оскільки важливим складником академічної практики є мовна репрезентація наукового знання, то на заняттях слід звернути увагу на форми мовної презентації, комунікативно-логічну побудову усної наукової доповіді / виступу. Сучасні інтерактивні технології візуалізації передбачають і формування здатності застосування мультимедійних технологій у презентації наукового дослідження.

4) Беручи до увагу основну мету курсу у сприянні набуттю знань у підготовці наукового тексту, презентації результатів наукової та науково-навчальної діяльності слід надавати пріоритет у розподілі навчального часу таким видам діяльності, як підготовка тез чи наукової статті та наукової доповіді, виступу до участі у семінарі / конференції. Організація і проведення спільного зі студентом наукового дослідження та оформлення його у вигляді статті, тез спрямоване на формування стійкого

інтересу до науки, опанування вміння творчо застосовувати знання з інших дисциплін.

Отже, українська наукова мова та основи академічного письма є важливими компонентами програми «Українська мова за професійним спрямуванням» у системі університетської освіти на шляху до формування дослідницької компетентності здобувачів освіти, а відтак потребує уваги щодо розподілу часу та залучення сучасних методів та прийомів.

Література:

1. Закон про вищу освіту. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.help/law/1556-VII/edition01.01.2019/>
2. Проєкт сприяння академічній доброчесності в Україні. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://saiup.org.ua/diyalnist/#fa-book>
3. Селігей П. Український науковий текст : проблеми комунікативної повноцінності та стильової досконалості. Режим доступу : http://www.inmo.org.ua/assets/files/disser/Selihey_dys.pdf

СОЦІОЛОГІЧНІ НАУКИ

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Кузнєцова О. О.,

магістрантка кафедри публічного адміністрування

Представництва ПрАТ «ВНЗ «МАУП»

Полтавський центр дистанційного навчання»

м. Київ , Україна

Місцеве самоврядування в Україні пройшло чималий шлях реформування, починаючи з магдебурзького права і закінчуючи прийняттям в 1997 році Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні». В статті 2 згаданого Закону визначено поняття місцевого самоврядування як: «гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста – самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» [1].

Вирішення питань місцевого значення з кожним роком потребує залучення чималих коштів, а саме розвиток сільської інфраструктури як будівництво водогону, ремонт сільських доріг, утримання закладів освіти та медицини.

Місцеве самоврядування, яке існує сьогодні не забезпечує потреби мешканців громади на рівні загальнодержавних стандартів в повному обсязі.

Оскільки бюджети громад є невеликими за обсягом, а є і зовсім скромні, то змушені виживати за рахунок дотацій з бюджетів різних рівнів, реформування місцевого самоврядування, а саме проведення реформи децентралізації, покликано змінити ситуацію в бік покращення спроможностей територіальних громад. Тому очевидним стало прийняття Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», який покликаний створити умови для розвитку громад, шляхом забезпечення їх спроможності на основі об'єднання наданих державою можливостей.

Закон «Про добровільне об'єднання територіальних громад», широко відомий як закон про децентралізацію влади, має як позитивні так і негативні риси. З позитивних рис, які виділяє Олена Сас, експерт зі зв'язків з громадськістю Швейцарсько-українського проекту «Підтримка децентралізації в Україні» DESPRO, я вважаю слід погодитися з наступними:

- розвиток інфраструктури;
- передача земель за межами населених пунктів;
- бюджети об'єднаних громад переводяться на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом, оскільки вони урівнюються в повноваженнях з містами обласного значення [2];
- передача великої кількості повноважень від органів державної влади на рівень місцевого самоврядування, на рівень районів і регіонів, але найбільше на рівень громад, тобто перехід на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом;
- закріплення засобів, власних доходів, субвенцій, щоб громади могли здійснювати свої повноваження, мали можливість розпоряджатися ресурсами;
- підвищення якості та доступності послуг для громадян [3].

З негативних рис або, так би мовити мінусів такої реформи, на мою думку є ризик соціально-економічної диференціації громад, тобто поділ на багатших та бідніших, та недостатність управлінців базового рівня для втілення планів розвитку громад.

Згідно Моніторингу процесу децентралізації та реформування місцевого самоврядування Міністерства розвитку громад та територій України в державі створено 1029 об'єднаних територіальних громад з населенням 11,7 мільйонів людей, тобто можна говорити про те, що реформа діє і до кінця 2020 року. Врахувавши досвід вже об'єднаних громад, територія України буде покрита об'єднаними та спроможними громадами, які будуть здатні забезпечити громадян послугами на рівні європейських.

Підводячи підсумки, слід зазначити, що реформування місцевого самоврядування, шляхом проведення реформи децентралізації надасть змогу громадам створити інститут самоврядування, мати повноваження і розпоряджатися ресурсами на їх реалізацію на власний розсуд.

Література:

1. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>.
2. Децентралізація під лупою: аналіз плюсів та мінусів для об'єднаних громад // Олена Сас // <https://agropolit.com/blog/56-detsentralizatsiya-pid-lupoju-analiz-plyusiv-ta-minusiv-dlya-obyednanih-gromad>.
3. Децентралізація в Україні досягнення, надії і побоювання // https://www.internationalalert.org/sites/default/files/Ukraine_Decentralisation_UK_2017.pdf.

ТУРИЗМ ТА РЕКРЕАЦІЯ

ІНКЛЮЗИВНІ ПРАКТИКИ У МУЗЕЙНОМУ ПРОСТОРІ ВОЛИНИ

Трофімук-Кирилова Т. М.,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри документознавства і музейної справи

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Чибирак С. В.,

кандидат історичних наук, доцент,

доцент кафедри документознавства і музейної справи

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

м. Луцьк, Україна

Сьогодні особи з інвалідністю складають значну частину населення України (більше 2,6 млн осіб) [10]. Але ці статистичні дані не є повними, адже ця категорія людей в нашій державі з кожним днем збільшується, особливо у зв'язку з подіями на Сході України з 2014 р. Тому особливо актуальним є створення в Україні суспільства рівних можливостей, формування безбар'єрного середовища, фінансового та інформаційного забезпечення реабілітації осіб із інвалідністю, постійної їх підтримки у подоланні соціальної ізоляції та допомоги їм у соціальній інтеграції та реабілітації, у тому числі й шляхом створення для них безперешкодного доступу до музейних закладів.

Відповідно до Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» (1991 р.) особою з інвалідністю є «особа зі стійким розладом функцій організму, що при взаємодії із

зовнішнім середовищем може призводити до обмеження її життєдіяльності, внаслідок чого держава зобов'язана створити умови для реалізації нею прав нарівні з іншими громадянами та забезпечити її соціальний захист» [9]. Також цей нормативно-правовий акт гарантує такій категорії людей рівні з усіма іншими громадянами можливості для участі в економічній, політичній і соціальній сферах життя суспільства, створення необхідних умов, які дають можливість особам з інвалідністю вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями та інтересами.

В останні роки українські музеї все більше включаються у процес соціокультурної реабілітації осіб із інвалідністю, сприяючи розширенню їхнього світогляду, отримання нових знань, а також залученню їх до активного культурного життя. У зв'язку із цим музеї, у тому числі й Волинської області, розробляють нові екскурсії, виставки, майстер-класи, свята, зустрічі тощо, залучаючи до їх організації та проведення людей з інвалідністю.

Одним із активних у цьому напрямку є Волинський краєзнавчий музей, його відділи і філія. Його працівники створюють виставки робіт людей з різними формами нозологій, проводять для них майстер-класи, творчі зустрічі, розробляють лекції тощо. Так, наприклад, до Міжнародного дня осіб із інвалідністю 29 листопада 2012 р. у музеї відбулась зустріч зі спортсменами із інвалідністю, членами організації «Інваспорт». На заході було представлено прапор України з автографами усіх чемпіонів і призерів трьох Паралімпійських Ігор. Учасники мали змогу переглянути теленарис «Вставай та йди» Людмили Чернецової, який є лауреатом премії III Всеукраїнського фестивалю журналістики «Милосердя» в м. Київ у 2007 р. та оглянути виставку «Гордість та слава Волинського краю», підготовлену працівниками музею з нагоди 20 річниці створення організації «Інваспорт» [11]. 1 грудня 2014 року у музеї

відбувся творчий вечір «А я іду крізь біль – в життя! До світла», приурочений до Міжнародного дня людей з обмеженими можливостями. Крім того, відбулося й відкриття виставки творчих робіт волинян із різними формами нозологій [2]. Через рік музей організував чергову тематичну виставку до Міжнародного дня осіб із інвалідністю, представивши творчі роботи незрячих мешканців області [3]. А 2 червня 2016 р. у ньому експонувалася виставка робіт вихованців Волинського центру соціальної реабілітації дітей-інвалідів Міністерства соціальної політики України, присвячена Міжнародному дню захисту дітей [8]. «Люблю життя таким, як воно є...» під такою назвою 29 листопада 2018 р. у музеї відбувся творчий вечір з нагоди відзначення Міжнародного дня осіб з інвалідністю. Також під час нього було відкрито виставку робіт членів Горохівської територіальної первинної організації Українського товариства сліпих [5]. Лекцію про видатну українську поетесу Лесю Українку працівники цього музейного осередку прочитали 30 липня 2019 р. членам Волинської обласної організації Українського товариства сліпих – людям з вадами зору [6]. Ще одним соціально важливим заходом, який відбувся у Волинському краєзнавчому музеї 12 вересня 2019 р., був тренінг з аудіодискрипції та перфоманс «Бачити серцем» в рамках проекту «Бачити серцем». Основною метою цього проекту є проведення українськими містами мистецьких заходів для людей із вадами зору і навчання працівників закладів культури, у тому числі і музейних співробітників, працювати з «незрячою» аудиторією, зокрема допомагати їм «побачити» твори візуального мистецтва, проводити для цієї категорії відвідувачів екскурсії і т. д. [4].

Структурні частини Волинського краєзнавчого музею теж долучаються до організації і проведення інклюзивних практик у області. Так, його філія – Колодязненський літературно-меморіальний музей Лесі Українки у 2013 р. експонував персональну виставку творів живопису і

графіки «Я живу, тому що люблю» волинської художниці Валентини Михальської, яка через важку хворобу пересувається в інвалідному кріслі [14]. У відділі Волинського краєзнавчого музею – Музеї історії Луцького братства 14 лютого 2016 р. було проведено майстер-клас Анатолієм Філософом по ліпленню з глини для вихованців недільної школи Хрестовоздвиженського (братського) храму і підопічних громадської організації «Центр реабілітації інвалідів дитинства та сиріт «Зірка надії» [1].

Районні музеї Волині теж мають досвід організації заходів для осіб із інвалідністю. Так, під назвою «Нев'янучий сад» 21 червня 2012 р. у Володимир-Волинському історичному музеї відкрилася виставка, на якій експонувалися вишиті роботи сестер Галини та Світлани Махонюк [12]. Не дивлячись на певні фізичні обмеження, вони досягли високої майстерності у вишивальному мистецтві. Музей активно співпрацює й з Нововолинською міжрайонною територіальною первинною організацією Українського товариства сліпих, яке опікується незрячими Володимир-Волинського району, розробляючи і проводячи для цієї аудиторії тематичні лекції з історії України, Волині та рідної Володимирщини. Наприклад, 21 січня 2015 р. для членів товариства було прочитано лекцію «День Соборності – важлива подія в історії нашої Вітчизни» [13], а 15 вересня 2016 р. – «Життя і діяльність митрополита Арсена Мацієвича» [7]. Напередодні Міжнародного дня білої тростини, який припадає на 15 жовтня, співробітники цього музею у 2017 р. організували для людей з особливими потребами зустріч, на якій розповіли про історію виникнення цього дня і продекламували вірші [16].

До проведення соціально важливих акцій для формування безбар'єрного середовища для людей із обмеженими можливостями залучаються і освітні інституції Волині, які готують фахівців у сфері музейної справи. 3 грудня 2015 р. у Східноєвропейському національному

університеті імені Лесі Українки відбулася акція «У світі темряви», організована працівниками кафедри документознавства і музейної справи і третьокурсниками спеціальності «Музейна справа та охорона пам'яток історії та культури» (з 2015 р. – 027 «Музезознавство, пам'ятокознавство»). Захід був приурочений Міжнародному дню осіб із інвалідністю і мав на меті ознайомити присутніх із проблемами з якими стикаються особи із вадами зору у сучасному світі та з можливими шляхами подолання цих проблем. Для цього студенти-музейники провели більше сотні зрячих відвідувачів із зав'язаними очима сформованою ними виставкою із змодельованими місцями та приміщеннями: вулицею з пішохідним переходом, кафе, артгалереєю [15], що дозволило відвідувачам зануритись у життя людей з вадами зору; відчути емоції, що відчувають незрячі особи перебуваючи у незнайомому місці.

Отже, волинські музейні заклади мають значний досвід з проведення різноманітних заходів, екскурсій, виставок тощо, що мають на меті актуалізувати проблеми соціалізації людей з інвалідністю та окреслити можливі шляхи їх залучення до культурного життя краю.

Література:

1. Бірюліна О. «Схід і Захід разом» під час уроку з ліплення в музеї Луцького братства. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/skhid_i_zakhid_razom_pid_chas_uroku_z_liplennja_v_muzeji_luckogo_bratstva/2016-02-15-2285
2. В обласному музеї відбувся творчий вечір з нагоди міжнародного дня людей з обмеженими можливостями. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/v_oblasnomu_muzeji_vidbuvsja_tvorchij_vechir_z_nagodi_mizhnarodnogo_dnja_ljudej_z_obmezhenimi_mozhливostjami_foto_video/2014-12-02-1517

3. В обласному музеї діє виставка робіт людей, які бачать руками. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/v_oblasnomu_muzeji_die_vistavka_robit_ljudej_jaki_bachat_rukami/2015-12-04-2136
4. В обласному музеї представили мистецький проєкт для людей з інвалідністю по зору. URL: http://volyn-kray-mus.at.ua/news/v_oblasnomu_muzeji_predstavili_misteckij_proekt_dlja_ljudej_z_invalidnistju_po_zoru_vid_o/2019-09-14-2070
5. До дня людей з інвалідністю у Волинському музеї відбувся творчий вечір «Люблю життя таким, як воно є...». URL: <http://prostir.museum.ua/post/41280>
6. Завада Л. Пам'яті Лесі Українки. URL: http://volyn-kray-mus.at.ua/news/pam_jati_lesi_ukrajinki/2019-07-30-2039
7. Лекцію про Арсена Мацієвича прочитано у Володимир-Волинському музеї. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/lekciju_pro_arsena_macievicha_prochitano_u_volodimir_volinskomu_muzeji/2016-09-15-2733
8. Обласний музей запрошує на виставку робіт дітей-інвалідів. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/oblasnij_muzej_zapros hue_na_vistavku_robit_ditej_invalidiv/2016-06-02-2566
9. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-XII // База даних «Законодавство України» / ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12>
10. Соціальний захист населення України: статистичний збірник. К., 2018. 121 с.
11. У Волинському краєзнавчому музеї відбулась зустріч зі спортсменами-інвалідами. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/u_volinskomu_kraeznavchomu_muzeji_vidbulas_zustric h_zi_sportsmenami_invalidami/2012-11-29-536

12. У Володимир-Волинському історичному музеї відкрито виставку вишиваних рушників Галини та Світлани Махонюк «Нев'янучий сад».

URL: http://volyn-museum.com.ua/news/u_volodimir_volinskomu_istorichnomu_muzeji_vidkrito_vistavku_vishivanikh_rushnikov_galini_ta_svitlani_makhonjuk_nev_januchij_sad/2012-06-15-377

13. У Володимир-Волинському історичному музеї прочитано лекцію з нагоди дня Соборності України. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/u_volodimir_volinskomu_istorychnomu_muzeji_prochitano_lekciju_z_nagodi_dnja_sobornosti_ukrajini/2015-01-21-1591

14. У Колодязненському музеї Лесі Українки відкрито персональну виставку живопису і графіки Валентини Михальської. URL: http://volyn-kraj-mus.at.ua/news/u_kolodjazhnenskomu_muzeji_lesi_ukrajinki_vidkrito_personalnu_vistavku_zhivopisu_i_grafiki_valentini_mikhalskoji/2013-01-09-120

15. Чибирак С. Відчуття життя в темряві. URL: <https://eenu.edu.ua/uk/articles/vidchuttya-zhittya-v-temryavi>

16. Янович Б. Співробітники Володимир-Волинського історичного музею долучилися до заходів з нагоди Міжнародного дня білої тростини. URL: http://volyn-museum.com.ua/news/spivrobotniki_volodimir_volinskogo_istorichnogo_muzeju_doluchilisja_do_zakhodiv_z_nagodi_mizhnarodnogo_dnja_biloji_trostini/2017-10-13-3492